

DENK MEE ♦ DOE MEE

PIMP DE SCHOOL

Handleiding

Het programma **Bijzondere Burger** is ontwikkeld door ASVZ/STRAS, in samenwerking met de volgende organisaties:

© 2024

Het is niet toegestaan om teksten of beelden over te nemen, te kopiëren of te bewerken, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ASVZ.

Denk mee, doe mee

Pimp de school

Hier gaat het over

Het programma Bijzondere Burger is bedoeld voor VSO-leerlingen van 16-18 jaar van leerroute 3 (arbeidsmarktgericht) en/of leerroute 4 (beschut werk, arbeid). De lessen gaan over actief meedoen aan de samenleving, volgens de spelregels van de democratie: je mag je mening geven maar moet ook luisteren naar die van anderen. En beslissingen worden uiteindelijk genomen op basis van *'de meeste stemmen gelden'*.

Bijzondere Burger omvat 2 programmalijnen, gericht op andere vormen van participatie.

DENK MEE, DOE MEE

Maak gebruik van je recht op inspraak binnen je directe leefwereld: de school.

Hiervoor zijn 3 modules uitgewerkt:

- *Tijd voor en feestje*: zullen we eens iets feestelijks op school organiseren?
- *Pimp de school*: zullen we het gebouw en de omgeving eens een opfrisbeurt geven?
- *Hart voor de buurt*: zullen we eens iets aardigs doen voor de andere buurtbewoners?

HEEL NEDERLAND KIEST

Maak gebruik van je recht om de mensen te kiezen die ons land besturen.

Hiervoor zijn 4 modules uitgewerkt:

- *Gemeenteraad*: wat doet de Gemeente en hoe kies je daar de juiste mensen voor?
- *Provinciale Staten*: wat doet de Provincie en hoe kies je daar de juiste mensen voor?
- *Tweede Kamer*: wat doet de Tweede Kamer en hoe kies je daar de juiste mensen voor?
- *Europees Parlement*: wat doet de Europese Unie en hoe kies je daar de juiste mensen voor?

De doelen van de programmalijn **DENK MEE, DOE MEE** richten zich op 3 terreinen:

Democratie

- Weet dat in een democratie dat iedereen mag zeggen wat hij wil.
- Weet op welke processen in de school inspraak mogelijk is.
- Oefent invloed uit op processen in de school/instelling middels stemmen.
- Vormt een onderbouwde mening over de besluitvorming in de school en deelt die.
- Ziet in dat het prettig is om invloed te hebben op de besluitvorming.

Burgerschap

- Gaat in gesprek met mensen met een andere mening, met respect voor deze mening.
- Bedenkt argumenten voor en tegen een standpunt van een ander.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

- Stelt het uiten van zijn gevoelens even uit tot een geschikt moment.
- Laat op passende wijze merken dat hij het wel/niet eens is met het genomen besluit.
- Kan omgaan met van het meerderheidsbesluit als dit anders is dan de eigen wens.

Module Pimp de school

Binnen deze module werken de leerlingen stap voor stap toe naar een praktisch draaiboek voor het opknappen van schoolgebouw en/of -omgeving.

Hiervoor moeten ze:

- onderzoek doen
- eigen ideeën en meningen vormen
- luisteren naar de meningen van anderen
- op een democratische manier beslissen
- uitwerken wat er moet gebeuren
- aangeven hoe ze zelf denken mee te helpen bij het uitvoeren van de actie

De daadwerkelijke uitvoering van de actie valt buiten het bestek van de lessen. Deze kan direct aansluitend plaatsvinden, of pas enige tijd later.

Gebruikswijze

De lessen vergen relatief weinig voorbereiding:

- de handleiding beschrijft per les de inhoud, werkvormen en organisatie
- de leskist bevat de benodigde lesmaterialen
- via de website www.bijzondereburger.online kunnen PowerPoint-presentaties en werkbladen gedownload worden
- op deze site kunnen de leerlingen ook individueel herhalingsopdrachten maken

De handleiding beschrijft gedetailleerd hoe de werkvormen/opdrachten uitgevoerd kunnen worden. Steeds staat 'het verhaal' erbij: waarom deze opdracht en wat is de verbinding met de vorige opdracht? Voel je vrij om er je eigen draai aan te geven, met eigen aanpassingen en aanvullingen.

Aan het begin van elke lessen staat welke materialen je nodig hebt:

materialen uit de leskist

downloadbare werkbladen

specifieke lesvoorbereidingen

herhalingsopdrachten op de website

De leerlingen bewaren de werkbladen in snelhechters. Neem deze na afloop van de les in en voeg er de werkbladen voor de volgende les aan toe.

In de lessen worden PowerPoint-presentaties gebruikt. Hoewel de dia's in de handleiding staan afgebeeld is het verstandig om de presentaties vóór de les uit te testen.

Planning

De modules van de programmaliijn **DENK MEE, DOE MEE** vormen elk een afgerond geheel. Je kiest zelf welke modules je uitvoert, wanneer en in welke volgorde.

Bij het uitwerken van de lessen is uitgegaan van een lesduur van 1 uur. Of dat een juiste inschatting is hangt af van de lesduur op deze school, de groepsgrootte en het niveau en werktempo van de leerlingen. Lees daarom deze handleiding eerst helemaal door en probeer een inschatting te maken van de tijd die deze specifieke groep leerlingen nodig heeft voor dit programma. Pas het aantal lessen zo nodig daarop aan en/of vervang bepaalde opdrachten door varianten die minder tijd kosten.

Beschrijving van de lessen

1. De school van nu	9
2. Minpunten	15
3. Zo kan het ook	21
4. Het pimpdraaiboek	27

1

De school van nu

1. Vroeger en nu
2. *Inspraak*, wat is dat?
3. *Pimpen*, hoe doe je dat?
4. Afsluiting

Materialen

- Draaiboek *Pimp de school*
- Bordjes *Waar & Niet waar*
- Stellingkaartjes *Inspraak*
- Bordjes *Wat eten we?*

- PowerPoint Les 1 (*1. Vroeger en nu*, *2. Inspraak* en *3. Pimpen doe je zo*)
- Werkblad *1. Is school ook leuk?*, *2. Inspraak*, *3. Meeste stemmen gelden* en *4. Pimpen doe je zo* → 1 PER LEERLING
- Invulbladen *Draaiboek Pimp de school*

- Stop de invulbladen in de draaiboekmap.
- Maak voor elke leerling een snelhechter, v.v. een naamstiskcer. Stop daar de werkbladen van deze les in en deel uit.

www.bijzondereburger.online

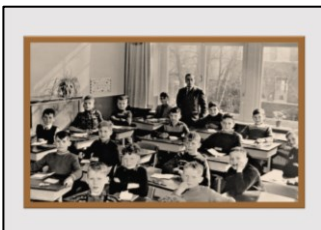

Pimp de school
Opdracht 1: Wat is advies?

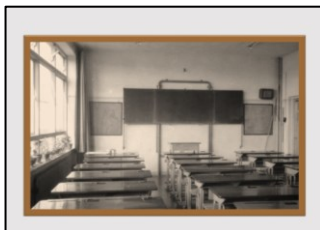
Vroeger en nu

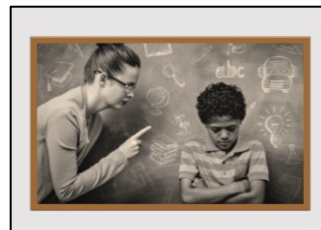
Vergelijk de scholen van vroeger en nu, aan de hand van **PowerPoint 1. Vroeger en nu.**

Vroeger, toen je opa en oma nog klein waren, zagen scholen er heel anders uit.

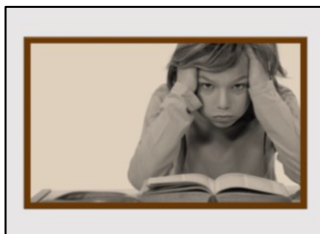
Saaie klaslokalen, met bankjes in strakke rijen...

...strenge leraren. Zij waren de baas, je moest precies doen wat ze zeiden.

Aan leerlingen werd niets gevraagd, de school was autoritair.

School was vooral hard werken, maar niet bepaald leuk.

Nu zijn de directeur en de leerkrachten wel geïnteresseerd in jullie wensen en ideeën. Zij nemen nog steeds de beslissingen, maar jullie hebben inspraak.

Scholen-van-nu zijn niet meer alleen plekken waar hard gewerkt wordt, er is ook ruimte voor plezier, gezelligheid en vriendschap.

De leerlingen geven op **werkblad 1. Is school ook leuk?** aan of ze vinden dat er op hun school:

- genoeg ruimte is voor gezelligheid, plezier en ontspanning
- genoeg belangstelling is voor hoe de leerlingen tegen dingen aankijken

Ze geven de school hiervoor een rapportcijfer.

Bespreek de uitkomsten en bereken het gemiddelde rapportcijfer.

PUNKT DE GEMIDDELDE

1. Is school ook leuk?

Je geeft naar school om dingen te leren. Dingen die je leuk moet vinden en kunnen die je op eigen benen staat. Maar school gaan is dus heel nuttig, maar is het ook leuk?

Kruis aan wat je van deze school vindt.

		VAAK	Soms	(BETRA) NOOIT
1. Het is hier maar saai.	☐	☐	☐	☐
2. Er wordt hier gelachen.	☐	☐	☐	☐
3. Er gebeuren hier vrolijke en grappige dingen.	☐	☐	☐	☐
4. De docenten zijn streng en serieus.	☐	☐	☐	☐
5. Ik vind naar school gaan niet leuk.	☐	☐	☐	☐
6. Ik vind het schoolgebouw mooi en gezellig.	☐	☐	☐	☐
7. Ze staan hier open voor goede ideeën.	☐	☐	☐	☐
8. De leerlingen zijn aardig tegen elkaar.	☐	☐	☐	☐
9. Ook ouders en verzorgers komen op school.	☐	☐	☐	☐
10. Ik voel me hier best thuis.	☐	☐	☐	☐

Welk rapportcijfer vind je deze school?

Hoort deze school een opsmsp-keest nodig?

ja
 nee
 weet ik niet

Les 1. School van nu

Ook onze school wil een moderne school zijn. Er moet gewerkt worden, maar het moet hier ook leuk en gezellig zijn. Advies van jullie, als dagelijkse gebruikers, is daarbij heel welkom!

Laat het **draaiboek Pimp De School** zien.

Daarom gaat dit project over de vraag hoe we de school leuker, mooier en gezelliger kunnen maken. Niet de schoolregels en de lessen, maar over het schoolgebouw en het terrein eromheen.

Is dit een fijne plek om de dag door te brengen?

Jullie kiezen een paar van die ideeën uit en maken daarover een Pimp De School draaiboek:

Wat kan anders, beter?

Dit draaiboek bieden jullie aan de directeur aan. Want die is benieuwd hoe jullie erover denken.

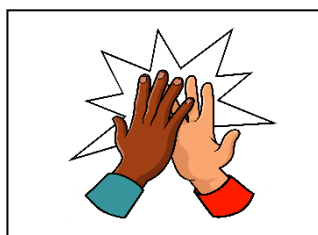
Inspraak, wat is dat?

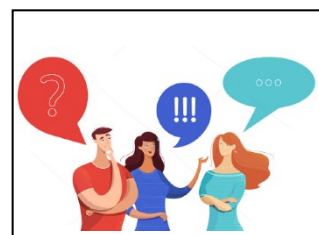
Leg de principes van inspraak uit aan de hand van **PowerPoint 1. Inspraak**.

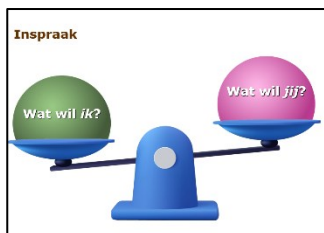
Advies van andere mensen is heel waardevol. Daardoor kom je misschien op betere ideeën...

... en is de kans groter dat je beslissingen neemt waar iedereen blij mee is.

Als jij mag zeggen hoe jij erover denkt, dan heet dat: "Je hebt inspraak".

Inspraak hebben is niet hetzelfde als eisen stellen. De directeur of leerkracht beslist, maar houdt zoveel mogelijk rekening met wat jij wil.

Les 1. School van nu

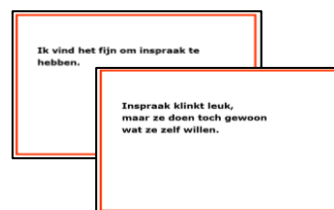
► Oefen met het begrip *inspraak*, door middel van een stellingenspel.

Zet de **borden Waar en Niet waar** verspreid door het lokaal en lees de **stellingkaartjes Inspraak** voor.

De leerlingen gaan bij een van beide borden staan.

Vraag een paar leerlingen om een toelichting en licht (zo nodig) het juiste antwoord toe.

De essentie van deze opdracht is dat de leerlingen beseffen dat inspraak krijgen niet altijd betekent dat je je zin krijgt. Maar wel zoveel mogelijk.

► Op **werkblad 2. Inspraak** kruisen de leerlingen aan in welke alledaagse beslissingen zij wel een stem hebben en in welke niet. Thuis, op school, op straat. Vinden ze dat ze voldoende inspraak hebben?

	altijd	soms	nooit
Hoe laat ik naar bed ga.	☐	☐	☐
Hoe laat ik opsta.	☐	☐	☐
Wat ik aantrek.	☐	☐	☐
Wat ik eet.	☐	☐	☐
Hoeveel ik game.	☐	☐	☐
Mit wie ik omga.	☐	☐	☐
Hoe laat ik thuiskom.	☐	☐	☐
Waar ik 's avonds naartoe ga.	☐	☐	☐
Waarvoor ik mijn geld uitgeef.	☐	☐	☐
Wat ik doe in de vakantie.	☐	☐	☐
Of ik bier drink.	☐	☐	☐
Of ik scooter rijdt.	☐	☐	☐
Tel op: hoe vaak heb je dit aangekruist?	☐	☐	☐
Vind je dat jij genoeg zelf mee beslissen?	☐	☐	☐

► *Rekening houden met wat anderen willen begint bij inspraak. Maar wat nou als iedereen er weer anders over denkt? Welk idee kies je dan? Ook daar is een oplossing voor: de methode "De meeste stemmen gelden".*

Illustreer dat aan de hand van de casus:

Wat zullen we vanavond eten? Ik heb boodschappen in huis voor 3 maaltijden.

Zet de **bordjes Wat eten we vandaag?** neer.

- *Wie wil er vanavond spaghetti eten?*
- *Wie boerenkool met worst?*
- *Of nasi met saté?*

Noteer het aantal stemmen op het bord.

Voor iedereen iets anders koken is veel gedoe. De eerlijkste keuze is: de meeste stemmen gelden.

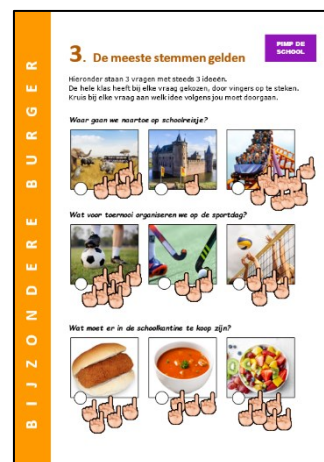
En als de stemmen dicht bij elkaar liggen, dan kun je het ook nog zo oplossen:

"Vanavond eten we ..., morgen maak ik ... klaar."

'De meeste stemmen' wordt ook wel: 'de meerderheid' genoemd. 'De meeste' = 'meer dan de helft'.
Is een groep kleiner dan de helft, dan noem je die: 'de minderheid'.

De leerlingen oefenen met deze begrippen op **werkblad 3. De meeste stemmen gelden**. Ze kruisen bij de afbeeldingen aan wat de meerderheid wil en wat de minderheid.

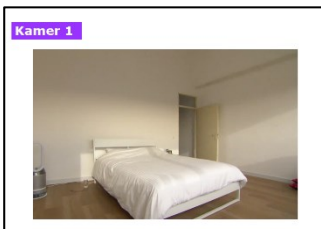

Pimpen, hoe doe je dat?

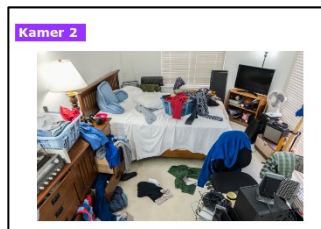

Tijd om aan de slag te gaan met ons draaiboek *Pimp de school*.
Wie weet wat 'pimpen' betekent (iets opknappen, mooier/vrolijker/leuker maken).
Het is leuker om naar een school te gaan die er mooi, fris en gezellig uitzielt dan naar een lelijk en somber gebouw.

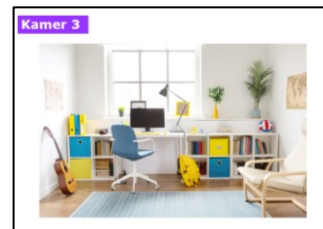
PowerPoint 3. Pimpen doe je zo laat 3 tienerkamers zien.

Saai

Rotzooi

Gezellig

- Wat zijn de verschillen?
- Welke kamer komt het prettigst over?
- Welke lijkt het meest op jouw kamer?

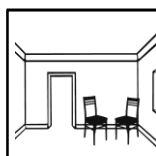
Vraag de leerlingen wat ze de bewoners van kamer 1 en 2 zouden adviseren.

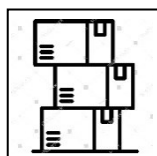
De volgende dia's gaan over eigenschappen die een huis of kamer ongezellig en sfeerloos maken (minpunten). Herkennen de leerlingen de symbolen?

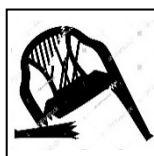
kleurloos

kaal, leeg

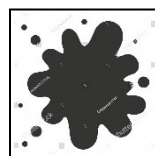
volgepropt

kapot

rotzooi

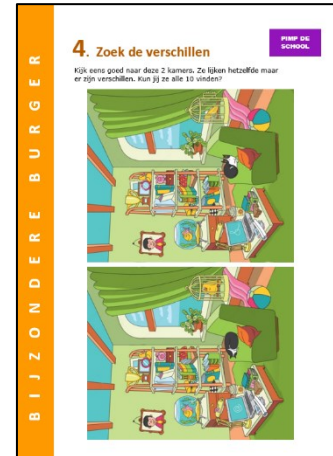

vuil, vies

De boel opleuken (pimpen) is een kwestie van dit soort minpunten aanpakken.
Door bestaande dingen op te knappen en/of nieuwe dingen in huis te halen.

In deze lessen leer je om eens goed naar je omgeving te kijken. Dat is ook nodig bij **werkblad 4** (Zoek de verschillen).
Kunnen jullie de 10 verschillen tussen deze 2 plaatjes vinden?

Afsluiting

Vat de les samen.

Vroeger waren scholen autoritair: de leerkrachten en directeur bepaalden alles, leerlingen hadden niets te vertellen. Nu is dat anders. Leerkrachten vinden het juist wel interessant om te horen over jullie ideeën en leerlingen hebben inspraak. Dat betekent niet dat de rollen zijn omgedraaid en jullie het nu voor het zeggen hebben. Uiteindelijk beslist de school nog steeds, maar ze houden zoveel mogelijk rekening met jullie wensen.

Als jullie wensen en ideeën verschillen, dan moet er een keuze gemaakt worden. Jullie hebben gezien dat "De meeste stemmen gelden" een eerlijke manier is.

Inspraak hebben is leuk, maar alleen als je er ook iets mee doet. De komende lessen gaan jullie die inspraak benutten: jullie bedenken ideeën om de school te 'pimpen', zodat het een (nog) leukere plek wordt. Tijdens het leren en in de pauzes, als je onder elkaar bent.

'Pimpen' is eigenlijk gewoon: lelijke en ongezellige minpunten oplossen. De volgende keer gaan jullie kijken op welke plaatsen in en om school dat (hard) nodig is.

Neem aan het einde van de les de mapjes met werkbladen in.
Staan de namen erop?

2

Minpunten

1. Vorige keer
2. Op onderzoek uit
3. Minpunten Top 3
4. Afsluiting

Materialen

- 4 Klemborden (en pennen)
- Smiley bordjes
- Stembus
- Borden *Hoe voelt dat?*

- PowerPoint Les 2 (1. *Vorige keer* en 2. *Het onderzoek*)
- Werkblad 5. *Minpunten top 3* → 1 PER LEERLING
- Kijklijst (4x)
- Knipblad *Stembriefje Minpunten Top 3* → 1 PER LEERLING

- Klem de kijklijsten op een klembord.
- Verknip het knipblad tot stroken.
- Voeg de nieuwe werkbladen aan de snelhechters toe en deel deze uit.
- Leg een blokje met Post-it blaadjes klaar.

www.bijzondereburger.online

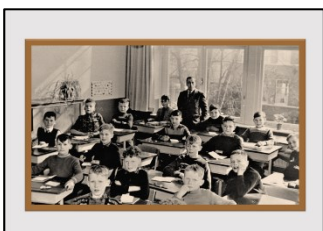

Pimp de school
Opdracht 2: Waarover geef je advies?

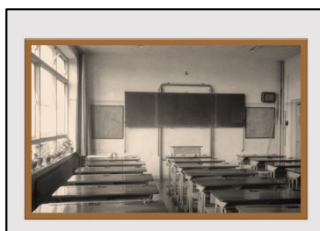
De vorige keer

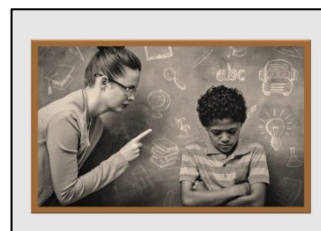
Herhaal de hoofdpunten van de vorige les, aan de hand van **PowerPoint 1. Vorige keer.**

Vroeger waren scholen heel anders dan nu.

Saaie klaslokalen, met bankjes in strakke rijen...

...en strenge leraren. Zij waren de baas, je moest precies doen wat ze zeiden.

Aan leerlingen werd niets gevraagd, de school was autoritair.

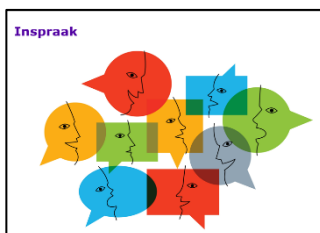
Nu is de school wel geïnteresseerd in jullie wensen en ideeën. Nu hebben leerlingen inspraak.

Dat maakt naar school gaan een stuk leuker en gezelliger.

Maar inspraak hebben betekent niet dat al je wensen en ideeën doorgaan.

Zeker niet als de meningen verschillen. Dan moeten er keuzes gemaakt worden.

"De meeste stemmen gelden" is een eerlijke manier om te kiezen.

Je bent elke dag op school en dus mag dat best een leuke en gezellige plek zijn.

In dit project maken jullie gebruik van jullie inspraak: jullie maken een draaiboek voor het pimpen van de school.

Op onderzoek uit

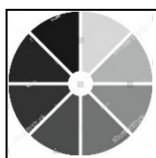
► *Je kunt pas bedenken hoe je de school kunt pimpen als je weet WAT er gepimpt moet worden. Oftewel: wat er nu mis is op deze school. Welke plekken liggen er op dit moment niet bepaald fris, leuk of gezellig bij?
Het is tijd voor onderzoek en jullie zijn de onderzoekers!*

De school is groot en dus moet het onderzoekswerk verdeeld worden. Kies 4 onderzoekslocaties in en om de school en stel 4 teams samen die elk een van die locaties onder de loep nemen. Bijvoorbeeld:

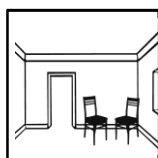
- schoolplein
- entree en hal/gang
- leerplein/bibliotheek
- kantine
- klaslokaal

► *Als je iets gaat onderzoeken moet je van tevoren bedenken WAT je precies gaat onderzoeken. Waar ben je naar op zoek, waar moet je op letten?*

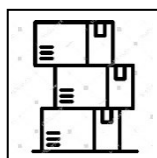
Herhaal de minpunten die in de vorige les genoemd zijn, aan de hand van **PowerPoint 2. Het onderzoek**. Weten de leerlingen nog waar deze symbolen voor staan?

kleurloos

kaal, leeg

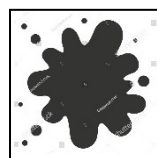
volgepropt

kapot

rotzooi

vuil, vies

► Geef elk team een **klembord met een kijklijst** en licht deze toe.

Op deze lijst staan minpunten. Ga naar jullie onderzoeksplek en kijk goed rond: welke minpunten kom je daar tegen? Kruis aan en zet er een korte beschrijving bij.

Maak er ook een foto van (later nodig, in les 4).

→ Geef de teams 15 minuten tijd voor hun onderzoek.
Bij voorkeur gaat met elk team een begeleider mee.

Les 2. Minpunten

Minpunten Top 3

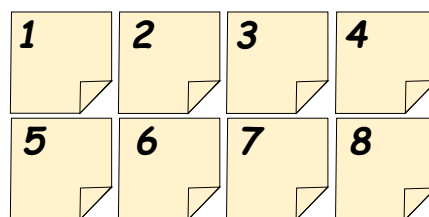
Terug in de klas worden de bevindingen uitgewisseld. Teken 4 kolommen op het bord, één per onderzoekslocatie.

De teams vertellen beurtelings welke minpunten ze tegengekomen zijn. De rest mag reageren en vragen stellen.

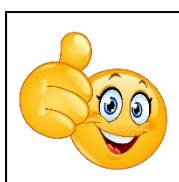
Noteer elk minpunt op een **Post-it briefje**.

Geef elk briefje een nummer en plak het op het bord, in de juiste kolom.

Jullie hebben allerlei dingen gevonden die een opknopbeurt verdienen. Maar we kunnen niet alles in één keer oplossen. Daarom kiezen we een Top 3: de 3 minpunt die volgens jullie voorrang hebben.

Om dat makkelijker te maken (en ingewikkelde en kostbare maatregelen naar de achtergrond te schuiven) beoordelen de leerlingen eerst alle minpunten op haalbaarheid. Teken hiervoor 3 (ruime) vakken op het bord en plak boven elk vak een **smileybordje**:

Makkelijk op te lossen en niet duur.

Een flinke klus en niet goedkoop.

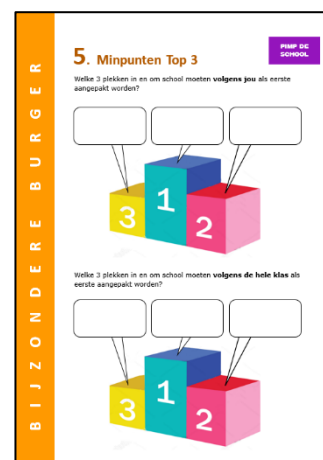
Werk voor een vakman en duur.

Haal steeds een Post-it briefje (minpunt) van het bord en plak dit in het juiste vak (in overleg met de leerlingen).

De leerlingen bepalen nu voor zichzelf een Top 3 van (meest urgente) minpunten, op het eerste deel van **werkblad 5. Minpunten Top 3**.

Zonder overleg.

Les 2. Minpunten

Iedereen heeft nu een persoonlijke Top 3 ingevuld. Maar we moeten er met de hele klas uitkomen welke minpunten als eerste aangepakt moeten worden. Zoals dat hoort op een democratische school doen we dat op de manier van: 'de meeste stemmen gelden'.

Deel de **stembriefjes Minpunten Top 3** uit en zet de **stembus** neer.

De leerlingen vullen op het stembriefje de nummers in van de minpunten uit hun persoonlijke Top 3. Ze vouwen het briefje dubbel en stoppen het in de stembus.

Bepaal de uitslag:

- Plak alle Post-it briefjes onder elkaar op het bord (op volgorde).
- Leerling 1 leegt de stembus en leest per stembriefje de ingevulde nummers voor.
- Leerling 2 zet elke keer turfstreepjes achter die nummers.
- Tel na afloop hoeveel stemmen elk minpunt gekregen heeft. Rolt hier een Top 3 uit?

→ Zijn er 2 minpunten met evenveel stemmen? Laat dan het toeval bepalen welk minpunt wint, bijvoorbeeld met behulp van een dobbelsteen.

De leerlingen vullen deze gezamenlijke Top 3 in op deel 2 van **werkblad 5**.
Komt de klassen Top 3 overeen met hun persoonlijke Top 3?

Kiezen volgens 'de meeste stemmen gelden' is eerlijk maar geen garantie dat jij je zin krijgt. Bij stemmen zijn er bijna altijd winnaars en verliezers.

Zet de **borden Hoe voelt dat?** neer.

De leerlingen gaan bij het bordje staan dat hun gevoel over deze stemuitslag weergeeft.

Wat kun je zeggen tegen iemand die zwaar teleurgesteld (of zelfs boos) is?
Hoe zorg je dat hij niet afhaakt?

Afsluiting

Vat de les samen.

Een groot verschil tussen de scholen van vroeger en die van nu is dat tegenwoordig de leerlingen mogen meedenken en meepraten. Jullie hebben inspraak. Dat betekent niet dat je eisen kunt stellen en altijd je zin krijgt, maar wel dat geprobeerd wordt om daar zo veel mogelijk rekening mee te houden.

Inspraak hebben is alleen interessant als je er ook gebruik van maakt. Dat gaan jullie doen door samen het Pimp-de-school draaiboek op te stellen.

Vandaag hebben jullie een rondje gemaakt door de school en gekeken welke plekken wel een opknopbeurt kunnen gebruiken. Door dit onderzoek zijn er de nodige minpunten ontdekt. Jullie hebben een Top 3 opgesteld. Eerst ieder voor zich, daarna een gezamenlijke Top 3 van de hele klas. Dat laatste gebeurde via de methode 'de meeste stemmen gelden'. Dat is een eerlijke manier van kiezen, maar het is niet altijd makkelijk om het te accepteren als er voor jouw voorkeur geen meerderheid is...

*De volgende keer gaan we nadenken over de vraag:
Hoe kunnen deze minpunten aangepakt en verbeterd worden?
Oftewel: HOE kunnen we de school een beetje pimpen?*

Vraag de teams om de foto's te mailen die ze tijdens het onderzoek gemaakt hebben (alle minpunten, dus niet alleen de uiteindelijke top 3).
Selectief: per onderwerp 1 foto (de duidelijkste).

*Verzamel aan het einde van de les de kijklijsten en de mapjes met werkbladen.
Staan de namen erop?*

3

Zo kan het ook

1. Vorige keer
2. Aanpakken
3. Wie doet wat?
4. Afsluiting

Materialen

- Minpunten-kaartjes
- Stembus
- Borden *Hoe voelt dat?*
- Kaartjes *Talenten*

- PowerPoint Les 3 (*1. Vorige keer* en *2. Aanpakken*)
- Werkblad *6. Ergernissen*, *7. Pimpen doe je zo* en *8. Dit kan ik*
→ 1 PER LEERLING
- Knipblad stembriefjes *Zelf doen* en *Laten doen* → 1 PER LEERLING

- Print vóór de les foto's die de teams gemaïld hebben (op ca 8x12 cm) en knip ze uit. Print de top 3-foto's groter uit.
- Verknip het knipblad tot stroken.
- Voeg de nieuwe werkbladen aan de snelhechters toe en deel deze uit.

www.bijzondereburger.online

Pimp de school
Opdracht 3: Hoe bedenkt je een advies?

De vorige keer

Herhaal de hoofdpunten van de vorige les, aan de hand van **PowerPoint 1. Vorige keer**.

Op onze school staan we open voor goede ideeën: vertel wat jij ervan vindt.

Ook leerlingen hebben inspraak.

Inspraak betekent niet dat je altijd je zin krijgt. Maar wel dat we zoveel mogelijk rekening houden met jullie wensen.

Omdat je elke dag op school bent is het belangrijk dat die school een fijne plek is.

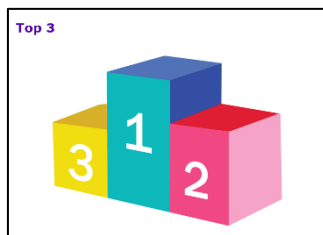
Van een saai, rommelige of ongezellige omgeving wordt niemand blij.

Daarom maken jullie een draaiboek voor het pimpen van de school: minpunten moeten pluspunten worden.

De vorige keer zijn jullie op onderzoek uitgegaan en hebben jullie allerlei minpunten ontdekt.

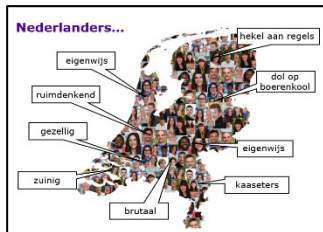
Jullie hebben een Top 3 bepaald: wat moet als eerste aangepakt worden? Daarbij gold: de meeste stemmen gelden.

Nu is het tijd voor de volgende stap: HOE kunnen we van die minpunten weer pluspunten maken?

Aanpakken

► Open PowerPoint 2. Aanpakken.

Over ons, Nederlanders, wordt van alles gezegd. We zouden eigenwijs zijn, zuinig, ruimdenkend, brutaal... We hebben een hekel aan regels, zijn slim, recht voor z'n raap, we eten het liefst boerenkool en kaas...

Wat vinden jullie: klopt dit? Kennen jullie nog andere eigenschappen die 'typisch Nederlands' zijn?

Waar Nederlanders ook bekend om staan is: mopperen. Het is niet gauw goed! (het weer, de file, vertraging van de trein, de benzineprijs, geluid van de burens, de rij voor de kassa...)

► De leerlingen geven op **werkblad 6. Ergernissen** aan aan welke dingen zij zich ergeren. Wat is hun allergrootste ergernis?

Dat je baalt als iets tegenzit of niet goed werkt is normaal. De vraag is: wat doe je ermee? Doe je niets, of kom je in actie?

Deze lessen gaan over dat laatste: over meedenken en vooral meeDOEN. Wat kun je zelf doen om de wereld weer een klein beetje leuker te maken.

Het draaiboek Pimp de School is daar een mooi voorbeeld van. Jullie laten het niet bij klagen en mopperen, maar gaan nadenken over hoe het anders en beter kan.

BIJZONDERE BURER

6. Hier erger ik me aan PIMP DE SCHOOL

Kruis aan:

- geel: dit maakt me niet echt uit
- oranje: dit vind ik vervelend
- rood: dit maakt me kwaad

Hondenpoep op de stoep.	☐	☐	☐
Vertraging van het openbaar vervoer.	☐	☐	☐
Een lange rijen voor de kassa.	☐	☐	☐
Mensen die hun afval op de grond gooien.	☐	☐	☐
Fietsen in de regen en harde wind.	☐	☐	☐
Mensen die de lege pot pindakaas gewoon terugzet in de kassa.	☐	☐	☐
Mensen die niet reageren op mijn appen.	☐	☐	☐
Krijgende baby's.	☐	☐	☐
Mensen hun hond niet aan de riem doen.	☐	☐	☐
Totterende auto's en knallende motoren.	☐	☐	☐

Tets anders, namelijk:

<input type="text"/>	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐
<input type="text"/>	☐	☐	☐

Les 3. Zo kan het ook

Plak de **minpunten-kaartjes** op het bord, op voldoende afstand van elkaar, zodat je er iets onder kunt schrijven.

kleurloos

kaal, leeg

volgepropt

kapot

rotzooi

vuil, vies

De vorige les zijn jullie op onderzoek uitgegaan: waar op school kom je dit soort minpunten tegen die dringend aangepakt moeten worden?

De volgende vraag is: hoe kunnen dit soort minpunten verholpen worden?

Loop de bordjes langs en vraag de klas om advies. Schrijf de ideeën onder de kaartjes.

- Tips om een ruimte minder somber en saai te maken.
(bijv. muren/houtwerk frisse kleur geven, vrolijke meubels aanschaffen, posters ophangen, mooie/leuke spullen neerzetten, zorgen voor gezellige verlichting, planten in huis halen)
- Tips om een lokaal gezellig te maken.
(bijv. planten neerzetten, posters ophangen, prikbord, gezellige verlichting)
- Hoe voorkom je dat het een rommeltje wordt?
(extra kast kopen, kasten regelmatig uitmesten, elke dag opruimen, meteen weggooien wat weg kan, zorgen voor genoeg prullenbakken)
- Hoe geef je een ruimte een verzorgde uitstraling?
(elke dag schoonmaken, afval wegbrengen, kapotte of versleten dingen repareren of vervangen)

Op **werkblad 7. Pimpen doe je zo** staan minpunten en oplossingen door elkaar heen. De leerlingen verbinden ze met lijnen.

Terug naar het eigen onderzoek in de school. Spreid alle geprinte **minpunten foto's** (gemaakt tijdens het veldonderzoek) op tafel en laat de leerlingen deze bekijken. De teams geven eventueel toelichting (*Wat is dit?, Waar is dit?, Waarom is dit een minpunt?*).

→ *Neem de foto's na afloop weer in (t.b.v les 4).*

Les 3. Zo kan het ook

Wie doet wat?

Inventariseer ideeën die kunnen helpen om de minpunten-top 3 te verbeteren. Alles mag: simpel of ingrijpend, goedkoop of duur, zelf te doen of werk-voor-de-vakman.

Schrijf alle ideeën op het bord en geef ze een nummer. Deel ze vervolgens in 2 categorieën in (in overleg met de leerlingen):

- dingen die we zelf kunnen opknappen: blauw omcirkelen
- dingen die een vakman moet doen of die aangeschaft moeten worden: rood omcirkelen

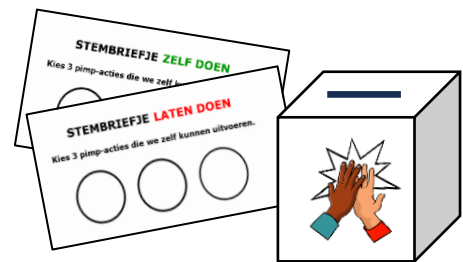
→ *Maak een foto van het eindresultaat. Neem na de les deze ideeën over op Post-it briefjes (incl. omcirkeling), t.b.v. les 4.*

Er zijn veel ideeën, dus moeten er opnieuw keuzes gemaakt worden. Daarvoor gaan we weer een Top 3 bepalen, ook nu weer door te stemmen.

Zet de **stembus** neer en deel **stembriefjes** uit. Elke leerling krijgt 2 varianten:

- Stembriefje *Zelf doen*: Kies 3 pimp-acties die we zelf kunnen uitvoeren.
- Stembriefje *Laten doen*: Kies 3 pimp-acties die we niet zelf kunnen uitvoeren.

Bepaal de uitslag:

- Leerling 1 leegt de stembus en leest per stembriefje de ingevulde nummers voor.
- Leerling 2 zet op het bord elke keer turfstreepjes achter die nummers.
- Tel na afloop hoeveel stemmen elk maatregel gekregen heeft. Rolt hier een duidelijke Top 3 uit? Zo niet, bepaal dan de top 5.

→ *Noteer de uitslag op een blaadje, t.b.v. les 4.*

Peil ook na deze stemming of iedereen zich prettige voelt bij deze uitslag. Zet de **borden Hoe voelt dat?** neer en vraag iedereen om bij het bordje te gaan staan dat zijn gevoel over deze stemuitslag het beste weergeeft.

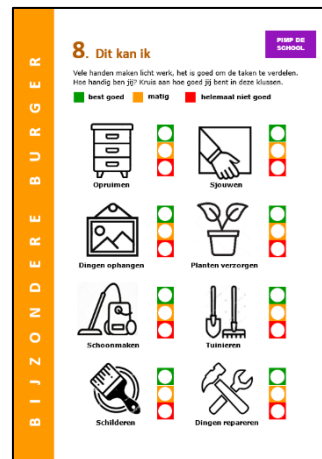

Les 3. Zo kan het ook

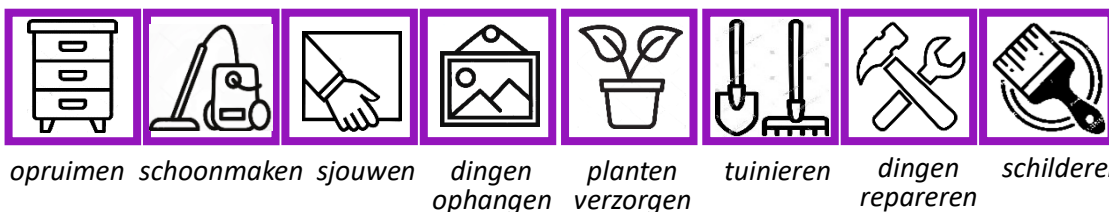

Jullie hebben bedacht hoe we bepaalde plekken in en om de school kunnen verbeteren. Sommige oplossingen zijn ingewikkeld, daar heb je vakmensen voor nodig, sommige kunnen we zelf doen. Hebben we wel genoeg talent in huis?

Op **werkblad 8. Dit kan ik** staan een aantal vaardigheden die van pas komen bij het opknappen en onderhouden van de omgeving. De leerlingen kruisen aan welke ze beheersen.

Hang de **talentenkaartjes** op het bord. Stel per vaardigheid (nodig voor de gekozen pimp-acties) een werkgroep samen. Lukt het om voor elk type klus voldoende mensen te krijgen?

→ Noteer de verschillende werkgroepen op een blaadje, t.b.v. les 4.

Afsluiting

Vat de les samen.

De vorige keer zijn jullie op zoek gegaan naar minpunten in en om de school, plekken waar je niet bepaald vrolijk van wordt. Vandaag hebben jullie nagedacht hoe die plekken opgeknapt kunnen worden. Er zijn simpele en ingewikkelde manieren. Goedkope en dure. Dingen waarvoor je vakmensen nodig hebt en dingen die we zelf kunnen. Daarna hebben jullie gestemd wat volgens jullie als eerste aangepakt moet worden.

Sommige dingen kunnen we dus zelf doen. Maar daarna moeten we die gepimpte plekken wel blijven onderhouden. Ook dat moet lukken, we hebben samen genoeg talent in huis!

*Neem aan het einde van de les de mapjes met werkbladen in.
Staan de namen erop?*

4

Het Pimp-draaiboek

1. Vorige keer
2. Het draaiboek samenstellen
3. Het draaiboek aanbieden
4. Afsluiting van het project

Materialen

- Draaiboek *Pimp De School*
- Stembus

- PowerPoint Les 4 (*1. Vorige keer*)
- Knipblad *Stembriefjes* → 1 PER LEERLING
- Evaluatieformulier *Pimp de school* → 1 PER LEERLING
- Certificaat Bijzondere Burger (*Pimp de school*) → 1 PER LEERLING

- Verzamel vóór de les de kijklijsten en Post-it briefjes (minpunten) van les 2 en les 3 (ideeën), de uitslag van Ideeën Top 3 (les 3), de werkgroepjes met diverse taken (les 3) en de fotoprints (les 3).
- Vul de namen in op de certificaten.
- Zorg voor lijmstiften en blanco vellen A4.
- Verknip het knipblad tot stroken.
- Deel de snelhechters met werkbladen uit.
- Zorg evt. voor een hapje en een drankje.

www.bijzondereburger.online

Pimp de school
Opdracht 4: Hoe geef je advies?

De vorige keer

Herhaal de hoofdpunten uit de vorige lessen, aan de hand van **PowerPoint 1. Vorige keer**.

Op onze school willen we graag weten hoe leerlingen tegen de dingen aankijken.

We staan open voor goede ideeën: vertel wat jij ervan vindt.

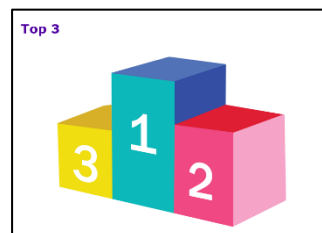
Inspraak betekent niet dat je altijd je zin krijgt, maar wel dat we zoveel mogelijk rekening houden met jouw wensen.

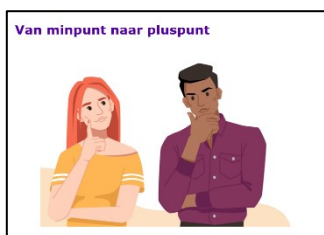
Omdat je elke dag op school bent is het belangrijk dat die school een fijne plek is.

Jullie hebben de school nog eens goed bekeken: wat kan hier beter, leuker en mooier?

Daarvan hebben jullie een top 3 opgesteld van minpunten.

De vorige les hebben jullie nagedacht over hoe die minpunten aangepakt kunnen worden. Ook daarvoor hebben jullie de 3 beste ideeën gekozen.

Elke keer als er iets besloten moest worden deden jullie dat democratisch: de meeste stemmen gelden.

Les 4. Het pimp-draaiboek

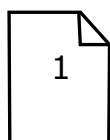
Het draaiboek samenstellen

Het denkwerk zit erop, het draaiboek *Pimp de school* kan in elkaar gezet worden. Het bestaat uit **invulbladen**, waarop alle keuzes en afspraken samengevat zijn. Door deze invulbladen te doorlopen wordt nog eens het hele project herhaald. Raadpleeg steeds de klas over wat er ingevuld moet worden, maar vul zelf de invulbladen in.

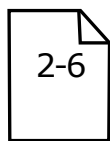

→ Voor deze terugblik moeten de leerlingen hun werkbladen bij de hand hebben.

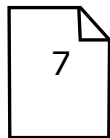
Pimp de school

Vul hierop in wie het draaiboek gemaakt hebben, hoe ze hun school beoordelen (werkblad 1) en of ze vinden dat de school(omgeving) wel een opknapbeurt kan gebruiken.

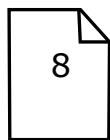
Minpunten

De onderzoeksbladen van de 4 onderzoeksteams, met de waargenomen plaatsen in en om school die er nu niet geweldig bij liggen.

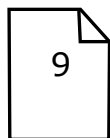
Top 3 minpunten

De 3 minpunten die volgens de leerlingen prioriteit verdienen bij een pimpbeurt.

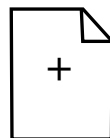
Oplossingen

Vul hier in welke ideeën zijn bedacht voor het aanpakken van de minpunten. Ideeën die simpel, goedkoop en zelf uitvoerbaar zijn en ideeën waarvoor een vakman ingehuurd moet worden.

Vele handen maken licht werk

Vul hierop in welke leerlingen inzetbaar zijn voor welke taak.

Bijlagen

Vraag de leerlingen om de foto's van de ontdekte minpunten op te plakken op de **A4 vellen** en aan het draaiboek toe te voegen.

Stop alle documenten in de map.

Les 4. Het pimp-draaiboek

Het draaiboek aanbieden

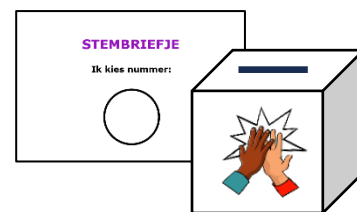
► *Jullie lopen hier elke dag rond en kennen dus alle leuke en minder leuke kanten van het gebouw en het plein. Daardoor bevat dit draaiboek waardevol advies voor de school. Maar dat advies is alleen nuttig als het ook terecht komt bij de persoon die beslissingen neemt: de directeur.*

De leerlingen bedenken wat de beste manier is om dit draaiboek bij de directeur te krijgen. Inventariseer de mogelijkheden, zoals:

1. We leggen het draaiboek in zijn/haar postvakje.
2. We vragen een leerkracht om het draaiboek af te geven.
3. We scannen het draaiboek en mailen het naar de directeur.
4. Een groepje klasgenoten brengt het draaiboek naar de directeur.
5. We nodigen de directeur uit in de klas en overhandigen het aan hem/haar.
6. Anders, namelijk:

Noteer de opties op het bord, voorzien van een nummer.

► Weer zijn er meerdere mogelijkheden en moet er een keuze gemaakt worden. Weer moet er dus gestemd worden. Doe dat op de inmiddels bekende manier, met behulp van **stembriefjes** en de **stembus**.

Voor welke manier van aanbieden is de meeste animo?

Bij voorkeur kiezen de leerlingen voor optie 5: dit advies is een bijzonder cadeau aan de school, laten we er dus een klein feestje van maken! Push deze optie, maar wel op subtiele wijze.

► Bij elke manier van aanbieden moet er een en ander voorbereid worden. Inventariseer wat er allemaal gebeuren moet en noteer dat op het bord. In geval van aanbieden in de klas (optie 5) bijvoorbeeld:

- Een datum en tijd kiezen.
- De directeur uitnodigen (hoe?).
- Bepalen wie het draaiboek aanbiedt.
- Een praatje voorbereiden.
- Het draaiboek leuk inpakken.
- Het lokaal feestelijk maken (*pimpen*).
- Een drankje regelen om te proosten.
- Foto's maken.

Les 4. Het pimp-draaiboek

Overleg met de leerlingen wie welke taak (taken) op zich wil nemen. Het werkt het fijnste als je een taak samen met 2 of 3 klasgenoten:

- uitwerkt (hoe gaan we het doen?)
- voorbereidt (wat moet er geregeld worden, wanneer en door wie?)
- uitvoert (op de dag zelf)

Stel een paar subgroepjes samen die elk een deel van de taken op zich nemen. Nog niet nu meteen, maar tegen de tijd dat de overhandiging plaats gaat vinden.

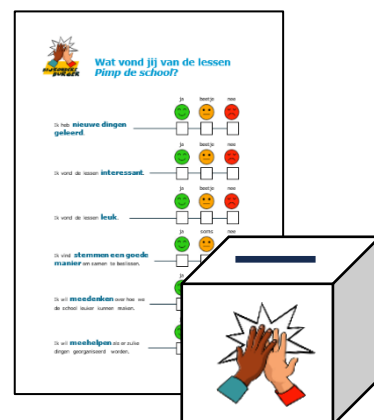
Afsluiting

*De klus is geklaard. Het advies aan de school is af, het draaiboek ligt op de plank en jullie hebben bedacht hoe jullie het aan de directeur gaan aanbieden. Daarmee eindigt dit project. Jullie hebben goed meegedacht en meegepraat, goed samengewerkt en op een eerlijke manier beslissingen genomen. Jullie mogen jezelf **Bijzondere Burgers** noemen. Alle reden om trots op jezelf te zijn: applausje voor jezelf!*

Vraag de leerlingen om voor de allerlaatste keer naar de stembus te gaan om hun mening te geven. Nu om te laten weten wat ze van deze lessen vonden. Gebruik hiervoor het **evaluatiefomulier**.

Je hoeft er je naam niet op te zetten, niemand komt te weten wat jij hebt ingevuld.

Sluit het project feestelijk af met de uitreiking van het **certificaat Bijzondere Burger** (*Pimp de school*).

Serveer eventueel een feestelijk hapje en een drankje.

